

Проблеми розвитку соціально-трудо­вих прав та профспілкового руху в Україні

захворювання в одній точці світу швидко переростає в глобальну пандемію. Досвід останніх двох десятиліть вказує про вкрай швидке розповсюдження будь-якого інфекційного захворювання, а смертність від нього тільки питання характеристики самого захворювання. Тому напрацювання вмінь та навичок дій поліцейських у подібних ситуаціях є вимогою сьогодення, і має не тимчасовий характер. Готовність до адекватних дій у майбутньому може дозволити уникнути ситуації, яка має місце сьогодні з поширенням коронавірусної інфекції (COVID-19).

УДК 349.2

ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ УКРАЇНИ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ПРАВ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Бакумов О. С.,
народний депутат України,
канд. юрид. наук, доцент
ORCID 0000-0002-4003-1974

Початок 2020 р. ознаменувався новим глобальним викликом для всього людства – пандемією коронавірусної інфекції (COVID-19). Всесвітня організація охорони здоров'я (далі – ВООЗ) 11 березня 2020 р. оголосила пандемію коронавірусу в світі. Про це повідомив голова ВООЗ Тедрос Аданом Гебреїсус на брифінгу, зокрема зазначивши: «ВООЗ цілодобово оцінює цей спалах, і ми глибоко стурбовані як тривожними рівнями поширення і серйозністю, так і тривожними рівнями бездіяльності. Тому ми дійшли висновку, що COVID-19 можна схарактеризувати, як пандемію»¹.

Про спалах пневмонії невстановленого походження в місті Ухань влада Китаю заявила ще наприкінці грудня 2019 р.² В Україні перший підтверджений випадок коронавірусу COVID-19 був зафіксований 3 березня 2020 р.³

¹ Голова ВООЗ оголосив пандемію коронавірусу [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://www.slovaidilo.ua/2020/03/11/povuna/svit/holova-vooz-oholosyv-pandemiyu-koronavirusu>.

² Ситуація з коронавірусом з Китаю у світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unian.ua/theme/10000676-situaciya-s-koronavirusom-iz-kitaya-v-mire>.

³ Коронавірус в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unian.ua/theme/10000718-koronavirus-v-ukraine>.

Проблеми розвитку соціально-трудоових прав та профспілкового руху в Україні

Станом на ранок 17 травня 2020 р. у світі зафіксовано більш як 4,6 мільйона випадків зараження коронавірусом. За добу, зокрема, підтвердилося понад 90 тисяч нових епізодів інфікування. Від початку пандемії від COVID-19 померло понад 311 тисяч людей. Водночас одужали від коронавірусної хвороби майже 1,7 мільйона пацієнтів¹.

В Україні станом на 17 травня 2020 р. підтверджено 18 291 випадок хвороби COVID-19. Кількість померлих від коронавірусу становить 514 людей. Водночас 5 116 пацієнтів одужали. За минулу добу (16 травня 2020 р.) в Україні зафіксовано 433 нових випадків зараження та 17 смертей від коронавірусної хвороби².

Через загрозу епідемії коронавірусу COVID-19 Кабінет Міністрів України затвердив обмежувальні заходи, які почали діяти з 12 березня 2020 р. Всі заклади освіти в Україні були закриті на карантин. За кілька днів (з 17 березня 2020 р.) було прийнято рішення закрити всі ресторани, кафе, кінотеатри, розважальні заклади, спортивні клуби, магазини, окрім продуктових. Також була введена заборона на проведення масових заходів, закрито кордон України для іноземців та припинено рух транспорту, окрім власного автотранспорту, – як всередині країни, так і за кордон³. З 6 квітня 2020 р. Кабінет Міністрів України посилив обмеження для населення України. Зокрема, було введено заборону на: перебування в громадських місцях без вдягнутої маски, респіратора; переміщення групою осіб більш ніж дві особи (крім випадків службової необхідності та супроводження дітей); перебування в громадських місцях осіб, які не досягли 14 років, без супроводу батьків; відвідування парків, скверів, зон відпочинку, лісопаркових та прибережних зон (крім вигулу домашніх тварин однією особою та у випадку службової необхідності); відвідування спортивних та дитячих майданчиків; відвідування установ і закладів, що надають паліативну допомогу, соціального захисту, установ і закладів, що

¹ Коронавірус в Україні та світі: найважливіше за 17 травня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unian.ua/society/koronavirus-v-ukrajini-ta-sviti-nayvazhlivishe-za-17-travnya-novini-ukrajini-10999583.html>.

² Там само.

³ Там само.

Проблеми розвитку соціально-трудоових прав та профспілкового руху в Україні

надають соціальні послуги; перебування на вулицях без документів, що посвідчують особу, тощо¹.

У зазначених умовах гостро постало питання забезпечення прав людини, зокрема у трудовій та соціальній сфері. Передусім, необхідно було для отримання засобів до існування забезпечити можливість економічно активного населення безпечно працювати, у випадку неможливості забезпечення цього мала б надаватися населенню державна соціальна допомога.

Верховна Рада України, працюючи в умовах карантину, прийняла низку законів, спрямованих на забезпечення соціально-трудоових прав населення в умовах карантинних обмежень. Це закони України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17 березня 2020 р. № 530-ІХ, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 30 березня 2020 р. № 540-ІХ та «Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік"» від 13 квітня 2020 р. № 553-ІХ, якими було внесено низку важливих змін до національного законодавства.

Так, до Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП), законів України «Про відпустки» та «Про зайнятість населення» були внесені наступні зміни. По-перше, в ст. 60 КЗпП закріплено норми, які регламентують здійснення трудової діяльності на умовах дистанційної (надомної) роботи та на умовах гнучкого режиму робочого часу, та відповідні гарантії трудових прав працівників. Зокрема встановлюється, що на час загрози поширення епідемії, пандемії та/або на час загрози військового, техногенного, природного чи іншого характеру умова про дистанційну (надомну) роботу та гнучкий режим робочого часу може встановлюватися у наказі (розпорядженні) роботодавця без обов'язкового укладення у

¹ Уряд затвердив нові обмежувальні заходи у боротьбі з коронавірусом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-novi-obmezhuvalni-zahodi-u-borotbi-z-koronavirusom>.

Проблеми розвитку соціально-трудових прав та профспілкового руху в Україні

письмовій формі трудового договору про дистанційну (надомну) роботу. Виконання дистанційної (надомної) роботи не тягне за собою будь-яких обмежень обсягу трудових прав працівників. При цьому загальна тривалість робочого часу не може перевищувати норм, передбачених статтями 50 і 51 КЗпП. Якщо працівник і роботодавець письмово не домовились про інше, дистанційна (надомна) робота передбачає оплату праці в повному обсязі та в строки, визначені діючим трудовим договором. Застосування гнучкого режиму робочого часу не тягне за собою змін в нормуванні, оплаті праці та не впливає на обсяг трудових прав працівників.

По-друге, в ст. 113 КЗпП передбачено, що час простою не з вини працівника, в тому числі на період оголошення карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України, оплачується з розрахунку не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу).

По-третє, в ст. 84 КЗпП, ст. 26 Закону України «Про відпустки» вказано, що у разі встановлення Кабінетом Міністрів України карантину відповідно до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» термін перебування у відпустці без збереження заробітної плати на період карантину не включається у загальний термін, встановлений ч. 2 ст. 84 КЗпП та ч.1 ст. 26 Закону України «Про відпустки».

По-четверте, в ст. 47-1 Закону України «Про зайнятість населення» передбачена регламентація надання допомоги по частковому безробіттю на період карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби (COVID-19). Зокрема передбачається, що така допомога надається застрахованим особам у разі втрати ними частини заробітної плати внаслідок вимушеного скорочення передбаченої законодавством тривалості робочого часу у зв'язку із зупиненням (скороченням) діяльності через проведення заходів щодо запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), передбачених карантинном, встановленим Кабінетом Міністрів України, за зверненням роботодавця для її виплати працівникам. Сума допомоги по частковому безробіттю на період карантину надається роботодавцям із числа суб'єктів малого та середнього підприємництва на строк зупинен-

Проблеми розвитку соціально-трудоових прав та профспілкового руху в Україні

ня (скорочення) діяльності, а також протягом 30 календарних днів після завершення карантину. Допомога по частковому безробіттю на період карантину надається у разі сплати роботодавцем єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування протягом шести місяців, що передують даті зупинення діяльності.

Допомога по частковому безробіттю на період карантину встановлюється за кожен годину, на яку працівникові було скорочено передбачену законодавством тривалість робочого часу, із розрахунку двох третин тарифної ставки (окладу), встановленої працівникові відповідного розряду. Розмір допомоги визначається виходячи з фінансових можливостей Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття і не може перевищувати розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом. Виплата працівникам допомоги по частковому безробіттю на період карантину здійснюється роботодавцем з першого дня скорочення тривалості їх робочого часу у межах строку зупинення (скорочення) діяльності, але не більше 30 календарних днів після завершення карантину.

У разі порушення гарантій зайнятості осіб, яким виплачувалася допомога по частковому безробіттю на період карантину (розірвання трудового договору протягом шести місяців (якщо допомога виплачувалася менше ніж 180 календарних днів, – протягом періоду, що дорівнює періоду виплати допомоги), з дня закінчення виплати допомоги з підстав, передбачених пунктом 1 статті 40 (крім повної ліквідації або припинення діяльності роботодавця), пунктом 1 статті 36, частиною третьою статті 38 КЗпП, кошти повертаються в повному обсязі до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Вищенаведені норми яскраво свідчать про суттєвий внесок Верховної Ради України у справу пом'якшення для населення України наслідків карантинних заходів, спрямованих на запобігання поширенню коронавірусної інфекції (COVID-19).